

Posudek vedoucího bakalářské práce

Rudolf Koch: Rozumová reflexe víry v teologii. KTF UK, 2023.

Předložená práce chce být příspěvkem k reflexi vztahu rozumu a víry na základě encykliky *Fides et ratio* papeže Jana Pavla II. (dále jen „encyklika“). V první kapitole své práce autor uvádí čtenáře do tématu, když komentuje několik výroků zmíněné encykliky a zmiňuje dále Katechismus katolické církve a některé tituly sekundární literatury. Druhá kapitola je věnována době raného křesťanství, které se muselo vypořádávat se soudobými filosofickými proudy, jak je to zmíněno v encyklice. Pozornost je zaměřena jednak na různé směry antické filosofie, jednak na mudroslovnou literaturu a konečně na dění kolem prvních ekumenických koncilů, které formulovaly text Vyznání víry. Třetí kapitola navazuje rekapitulací základních teologických pojmů, které popisují vztah víry a rozumu a snaží se tuto problematiku nahlížet v kontextu tajemství vtělení a vzkříšení Ježíše Krista.

Formální stránka

Práce svým rozsahem odpovídá požadavkům. Seznam literatury, stejně jako citace v poznámkách pod čarou, zhruba odpovídá fakultnímu úzu, ovšem s mnoha nepřesnostmi. Citační aparát nepoužívá zkrácené citace, ale opakuje úplný bibliografický údaj, případně *cosi*, co není ani úplnou, ani zkrácenou citací. Citace z Bible jsou označeny nestandardně, chybí seznam zkratk. Nejméně jednou (str. 6) se objevuje nepřiznaný citát. Úsměvné jsou poznámky pod čarou č. 22 a 23, kde se místo údaje, odkud je citace převzata, dovíme, že Augustus znamená v překladu vznešený. Podobná situace je v pozn. 40 na str. 20. Na str. 26 je opět převzatá věta bez citačních údajů, navíc lehce pozměněná (originál zní: „Spíš než helenizace kérygmatu se koncilní otcové ‚dopustili‘ pokřesťanštění filosofické terminologie“).

Na str. 30 je hrubá pravopisná chyba (vzývává). V důsledku všech těchto nedostatků nelze práci po formální stránce hodnotit jako zcela uspokojivou.

Obsahová stránka

Přestože je práce celkem přehledně členěná, čtenář se v textu velmi rychle ztratí. Citace encykliky i sekundárních pramenů jsou sice řádně označeny, ale není jasné, kam autorův výklad směřuje. Pochopení ztěžují věty jako: „Základní charakteristikou ve zkoumání skutečností světa, člověka i toho, co člověka přesahuje, je každá filosofická metoda v určeném předmětu nadřazena každé speciální vědě“ (str. 8). Nebo: „Základní normou pro křesťanskou nauku je víra (tamtéž)“. V obvyklém pojetí by byla naopak nauka, formulovaná na základě Písma, normou víry. V předchozí větě to zase vypadá, že podle autora je metoda základní charakteristikou zkoumání světa atd. a jen s obtížemi odhadujeme, že filosofické metody mají být nadřazeny speciálním vědám v tom smyslu, že zkoumají celek skutečnosti.

V každém případě pasáž o víře v křesťanském pojetí (str. 8–11) působí dost zmateně a nerosozumitelně.

Ve srovnání s tím je následující výčet některých směrů antické filosofie velmi přehledný, ovšem pouze popisný, a totéž lze říci o stručné charakteristice mudroslovných knih SZ. Klíčové místo práce představuje úsek 3.1 (Setkání víry a rozumu), resp. str. 33, kde je za pomoci několika citací shrnut obsah článků 36–39 encykliky, která na tom místě hovoří právě o návaznosti křesťanské rozumové reflexe na antickou filosofii. Dalším vývojem vztahu víry a rozumu se již autor nezabývá. V následujícím oddíle (3.2 Plnost pravdy v Ježíši Kristu) autor trochu nečekaně referuje o článcích 64–69 encykliky, kde se píše o vztahu filosofie k různým teologickým disciplínám. Svě lícení autor prokládá pojmy jako „osoba“ nebo „a priori“, které vysvětluje citáty a parafrázemi z teologických slovníků. Dochází pak k závěru, že „veškeré lidské poznání může být nalezeno jen skrze Krista, který je plností pravdy“ (str. 36). Zbytek práce, tj. pasáže o tajemství Vtělení a Vzkříšení, jsou spíše katechezí doplněnou někdy zajímavými citacemi. Závěr práce by svým výčtem úkolů spíše patřil do úvodu; lze však konstatovat, že autor z encykliky správně vyčetl zjištění, že teologie používá filosofický rozum, aby adekvátně interpretovala pravdy (dle autora „hodnoty“) víry.

Závěr

Je spravedlivé ocenit snahu, kterou autor věnoval prezentaci antické filosofie jakožto kontextu pro vznik a rozvinutí křesťanské rozumové reflexe. Inspiroval se zřejmě úvodem IV. kapitoly encykliky a zaměřil se také na začátek VI. kapitoly, kde ovšem jeho snaha o nějaké promyšlení či rozvinutí nebyla úspěšná. Faktorem zůstává, že většina textu práce je buď těžko srozumitelná, nebo triviální. Je otázkou, do jaké míry lze prostou prezentaci dvou textových úseků magisteriálního dokumentu přijmout jako dostatečný fundament úspěšné bakalářské práce, když navíc i zde některé citace působí zmateně (str. 19 a 23).

Definitivní klasifikace práce se bude odvíjet od průběhu obhajoby.

Dotazy k obhajobě:

1. Jak lze rozumět větě: „Bůh je mystérium a v teologii se zakládá na racionálním vyložení této pravdy“ (str. 11)?
2. Odkud pocházejí citace, které autor komentuje, ale neuvádí zdroj? Konkrétně str. 13, 20?
3. Co myslíte výrokem, že „Bůh je eschatologií stvoření“ (str. 40)?

Dr. Ondřej Salvat

V Praze dne 26. 8. 2023